

7. Томаля Т.С. Управління якістю в готельно-ресторанному бізнесі / Т.С. Томаля, Я.І. Щипанова // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_2_56.
8. Дойль П. Маркетинг-менеджмент и стратегии / П. Доль ; пер с англ. ; под. ред. Ю.Н. Каптуревского ; 3-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 544 с.
9. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства класифікація (чинний від 07.01.2004). – К. : Держспоживстандарт України, 2004. – 12 с.
10. Лашманова Н.В. Маркетинг в социально-культурном сервисе и туризме / Н.В. Лашманова, М.Ю. Абабкова. – СПб., 2009. – С. 8–9.

Каленик К. В.

Харьковский государственный университет питания и торговли

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕСТОРАННОЙ УСЛУГИ

Резюме

В статье исследована сущность ключевых элементов ресторанной услуги. Сформирована интегрированная система взаимосвязи «39 индикаторов» оценки конкурентоспособности ресторанной услуги по ключевым элементам потребительской ценности: продукции, сервису, персоналу и имиджу предприятия ресторанного хозяйства. Предложен методический инструментарий для определения уровня конкурентоспособности ресторанной услуги.

Ключевые слова: ресторанная услуга, качество обслуживания, продукция, персонал, имидж, сервис, интегрированная система, интегральная оценка.

Kalenik K. V.

Kharkiv State University of Food Technology and Trade

METHODOICAL APPROACH TO THE ESTIMATION OF THE COMPETITIVENESS OF RESTAURANT SERVICE

Summary

The article examines the essence of the key elements of the restaurant service. The developed integrated system of interconnection of "39 indicators" assessing the competitiveness of restaurant services on key elements of consumer value: products, services, personnel and the image of the enterprise restaurant business. Methodical tools for determining the level of competitiveness of restaurant services are proposed.

Key words: restaurant service, quality of service, products, staff, image, service, integrated system, integral assessment.

УДК 330.15:338.432:631.11

Кустріч Л. О.

Уманський національний університет садівництва

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено шляхи формування та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Проведено аналіз оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу на прикладі сільськогосподарських підприємств Черкаської області. Визначено, що поліпшення економічної ситуації в сільському господарстві і забезпечення максимального використання його можливостей досягається за умови раціонального використання ресурсів на основі їх пропорційності і збалансованості. Встановлено, що розроблення ефективної методики щодо формування системи управління соціально-економічною ефективністю використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств дасть змогу посилити інноваційну активність, забезпечити економічну безпеку сільгоспвиробників і, як наслідок, стати базисом вирішення багатьох сільськогосподарських проблем.

Ключові слова: управління, ресурс, потенціал, соціально-економічна ефективність, сільське господарство, підприємство.

Постановка проблеми. В останні десятиліття ринкові відносини і раціонально функціонуючий економічний простір зумовлюють трансформацію національних господарств в єдину інтегровану систему. Суттєву роль у цих процесах відіграє забезпечення балансу відповідних умов господарювання та наявних науково обґрунтованих управлінських процесів. Формування даного балансу – одне з ключових завдань системи стратегічного управління у сфері сільськогосподар-

ської економіки, і без його вирішення уникнути виникнення кризи в галузі проблематично.

Економічна криза початку 2000-х років поставила багато підприємств не просто в критичне становище, а безпосередньо на межу банкрутства. За таких умов багато підприємств сектору сільського господарства не зуміли чітко визначити пріоритети, сформулювати функціональні завдання, мобілізувати потенціал для освоєння нових можливостей ринку. У зв'язку із цим

дослідження питань щодо формування системи управління соціально-економічною ефективністю використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є важливим питанням для поліпшення економічної ситуації в Україні. Саме науково-теоретична та практична значимість указаних проблем зумовила актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання формування системи управління ресурсним потенціалом займалися такі науковці-економісти: І.І. Вінченко [2], О.М. Вишнеvsька [1], Д. Колліс [9], Д. Крисанов [8], В.І. Павлов [7], С.О. Лукін [7], О. Попова [8], В. Прадун [8], Н. Скурська [8], Ю.О. Сорока [2], В. Трегобчук [8], А. Юзефович [8] та ін.

Система ресурсного забезпечення сільськогосподарського сектору ґрунтовно висвітлена в економічній літературі, зокрема в наукових працях Р.К. Бельмехова [3], С. Гове [13], Е.Н. Захарової [3], Ю.О. Капітанець [4], О.Г. Осауленко [6], Р. Отман [5], Дж. Пісано [11], Д. Тіс [11], Д. Сірмона [13; 14], Н. Шиана [5], А. Шуєна [12], М. Хітт [13; 14] та ін. Однак окремі аспекти формування системи управління соціально-економічною ефективністю сільськогосподарських підприємств висвітлено ще недостатньо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Нині існує багато робіт, що присвячені різним аспектам економічної діяльності сільськогосподарських підприємств, в яких було успішно досліджено проблематику політики менеджменту ресурсного потенціалу. Проте низка питань, що стосуються формування системи управління соціально-економічною ефективністю використання ресурсного потенціалу, потребує подальших досліджень. Наявність дискусійних проблем, а також об'єктивна необхідність визначення головних чинників ефективного формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств зумовили вибір теми дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні, аналізі й обґрунтуванні шляхів формування та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринкові умови діяльності вимагають прийняття оптимальних управлінських рішень щодо визначення обсягів виробництва, обрання цільових ринків реалізації продукції, що передбачає ефективне використання усіх видів ресурсів підприємства, їх оптимальну структуру, від яких залежить фінансовий стан підприємства. У цих умовах зростає роль аналізу використання ресурсного потенціалу підприємств.

Діючий в аграрній сфері господарський механізм не створив такі економічні умови, які б орієнтували працівників на підвищення продуктивності праці, зростання якості продукції та її конкурентоспроможності [1, с. 28]. У зв'язку із цим усе більшої актуальності набувають питання формування та ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств для підвищення конкурентоспроможності сільського господарства та національної економіки у цілому.

Ресурсний потенціал підприємства – це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, включаючи здатність робітників підприємства ефективно використовувати названі ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства [2, с. 35].

Одним із складових елементів ресурсного потенціалу є земля. Вона активно впливає на процес виробництва, є його найважливішим складником, базою для органічного поєднання інших виробничих ресурсів. Рівень ресурсного потенціалу залежить не тільки від розміру і структури сільськогосподарських угідь, а й значною мірою від економічної родючості землі, яка залучається до виробничого процесу [3, с. 128]. Водночас вона вимагає особливого підходу до організації її використання, оскільки, маючи обмежені розміри, є предметом конкуренції різних галузей господарського комплексу.

Загалом сільськогосподарські угіддя Черкаської області характеризуються високим рівнем розораності. Питома вага ріллі в структурі угідь становить 81,4%. Структурно-динамічний аналіз посівних площ сільськогосподарських підприємств за 2015–2016 рр. показав, що основну частину в ній займають посіви зернових і зернобобових культур. Так, протягом досліджуваного періоду їх питома вага зросла з 58,3% до 60,4%. Це пов'язано зі стійким попитом саме на зерно. У структурі площ посіву зернових і зернобобових культур найбільші площі займають посіви озимої пшениці, кукурудзи на зерно та ярого ячменю.

Суттєво збільшилася посівна площа соняшнику (на 16,0%) за одночасного зменшення посівів цукрового буряку. Такі зміни викликані, з одного боку, зменшенням прибутковості вирощування цукрових буряків та появою сильних іноземних виробників цукру, а з іншого – високою прибутковістю виробництва соняшнику та стійким попитом на нього [9]. Майже не змінилися розміри посівних площ картоплі та овоче-баштанних культур. Це пов'язано з тим, що ці культури підприємства не реалізують, а використовують лише для задоволення внутрішніх потреб.

Природно-кліматичні умови Черкаської області забезпечують потенційну врожайність озимих зернових – 50 ц з 1 га, ярих – 45 ц, зернобобових – 40 ц, кукурудзи на зерно – 60 ц, цукрових буряків – 402 ц. Однак фактична врожайність основних сільськогосподарських культур у всіх категоріях господарств області за 2015–2016 рр. в середньому становила: зернових і зернобобових – 33,2 ц /га, кукурудзи – 42,9 ц /га, цукрових буряків – 325,8 ц /га [10].

Отже, природний потенціал земельних ресурсів не використовувався повною мірою.

Відомо, що основою розвитку будь-якого виробництва є його матеріально-технічне оснащення. Аналіз матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств показує, що в сільському господарстві Черкаської області сформувалася така структура основних засобів, в якій будівлі і споруди займають 68%, а машини, устаткування, передавальні пристрої і транспортні засоби – лише 12%. Це свідчить про недостатню частку активної частини основних виробничих засобів, що не відповідає сучасним техніко-технологічним вимогам виробництва. На 1 000 га орних земель в області припадає вісім тракторів, тоді як у США – 34, у Німеччині – 205, у Франції – 91, а на 1 000 га посіву зернових культур – чотири комбайни, коли у фермерів США – 17. Фондозабезпеченість за період 2015–2016 рр. знизилася майже у шість разів, а фондоозброєність праці – у п'ять разів, а їх рівень майже втричі менше, ніж у США, у п'ять разів менше, ніж у Німеччині, та у сім разів менше, ніж у Англії, що й визначає низький рівень продуктивності праці, яка вже

багато десятиліть в Україні становить 20–25% її рівня у Німеччині. На виробництво основних видів продукції витрачається у 5–20 разів більше праці, ніж у США [13, с. 478].

Забезпеченість сільськогосподарства основними видами сільськогосподарської техніки знаходиться в межах 40–60% від потреби. До того ж майже 90% її вже давно відпрацювала свої нормативні строки експлуатації. Сьогодні 77% сільськогосподарських підприємств не мають змоги купити нові машини й обладнання, 63% – мінеральні добрива, запчастини і будівельні матеріали, до 80% – засоби захисту рослин, медикаменти для лікування тварин і пальне. До того ж обсяг постачання мінеральних добрив в Україні за останні роки зменшився майже у п'ять разів, а кількість внесених органічних добрив у розрахунку на 1 га сільгоспугідь зменшилася більш як утричі. У господарствах Черкаської області під урожай останніх років на один гектар вноситься менше 1,4 т органічних добрив [10].

Головним фактором розвитку продуктивних сил є інвестиції – джерело відтворення основних засобів [4]. Незважаючи на наявність загально-визначених переваг, сільське господарство України виявилось однією з найменш інвестиційно-привабливих галузей економіки: загальна сума щорічних капітальних вкладень у сільському господарстві скоротилася в 2016 р. порівняно з 2000 р. у 19,7 рази, тоді як у цілому по економіці скорочення становило 3,97 рази [10]. При цьому практично припинилося будівництво об'єктів сільськогосподарського призначення, а понад дві третини капіталовкладень спрямовується на придбання сільськогосподарської техніки.

Ефективність використання матеріальних ресурсів також невисока, що певною мірою пояснюється прямою залежністю її від співвідношення цін на ресурси для сільськогосподарського виробництва і цін на сільськогосподарську продукцію. Як показали наші дослідження, якщо у 2000 р. для купівлі трактора марки Т-150К необхідно було виростити і продати державі 44 т зерна або 4 т м'яса чи 32 т молока, то в 2016 р. – близько 165 т зерна, 12 т м'яса, 71 т молока. Результат такого стану матеріально-технічної бази – зменшення обсягів виробництва валової продукції.

У рослинництві згортаються такі високорентабельні галузі, як садівництво, овочівництво, знижується економічна ефективність виробництва цукрових буряків, кормових культур тощо [8, с. 115].

Надзвичайно високі темпи зниження виробництва продукції тваринництва внаслідок скорочення поголів'я худоби і птиці. Через низьку прибутковості ним практично не займаються сільськогосподарські підприємства. Як наслідок, за 2012–2016 рр. обсяги виробництва валової продукції в усіх категоріях господарств зменшилися в 1,3 рази. До того ж якщо обсяги виробництва продукції рослинництва зросли на 17,3%, то в тваринництві вони зменшилися у більше ніж 2,5 рази [10].

Найважливішим складовим елементом ресурсного потенціалу є трудовий потенціал [5, с. 170]. Основою формування його в аграрному секторі виступає сільське населення у працездатному віці [11, с. 43]. Чисельність даної категорії населення за період 2000–2016 рр. у Черкаській області зменшилася з 332,4 тис. осіб до 327,1 тис. осіб, або на 16,2% [10]. Провідну роль у цьому процесі відіграв високий рівень його передчасної смерт-

ності. Іншою причиною скорочення чисельності зайнятого населення стало скорочення попиту підприємств та організацій на робочу силу через різке скорочення обсягів виробництва. Загальний рівень безробіття у сільській місцевості Черкаської області перевищує 6,4%, тоді як у містах він становить 4%. Фактичне безробіття на селі з урахуванням людей, які вже не шукають роботу, а займаються особистим селянським господарством, як мінімум удвічі вище порівняно з офіційними даними [10].

Необхідною передумовою досягнення цілей організації є забезпеченість її кадрами не лише в оптимальній кількості, а й належної якості. Як показали наші дослідження, за останні роки через падіння обсягів виробництва в сільському господарстві, погіршення соціально-економічних умов на селі, загострення демографічної ситуації відбулося не лише скорочення чисельності зайнятих у сільському господарстві, а й значно погіршився їх якісний склад.

На рис. 1. відображено динаміку безробіття у Черкаській області в 2009–2016 рр.

Рис. 1. Динаміка безробіття у Черкаській області в 2009–2016 рр.

Джерело: побудовано на основі [9]

Так, наприклад, кількість найманих працівників сільгоспідприємств у 2016 р. становила 75,2 тис. осіб, що становить більше третини зайнятих в економіці області. Впродовж 2016 р. на сільгоспідприємства області було прийнято 12,0 тис. осіб, звільнено 12,8 тис. осіб. З економічних причин працювали в режимі неповного робочого дня (тижня) 3,1% працівників (2 358 осіб), що на 38,0% менше, ніж у 2015 р. Кількість зареєстрованих безробітних на кінець грудня 2016 р. становила 2,5 тис. осіб [9]. При цьому навантаження незайнятого населення становило дев'ять осіб на одне вільне робоче місце (вакантну посаду). Рівень зареєстрованого безробіття за грудень 2016 р. порівняно з груднем 2015 р. зменшився на 0,8 в. п. і становив 1,2% населення працездатного віку [9].

Професійно-кваліфікаційна структура на протязі останніх п'яти років залишається стабільною: 37% – спеціалісти із вищою освітою, 56% – із середньою спеціальною освітою та 7% – практики. На початок 2010 р. 297 посад керівників та спеціалістів господарств, або 2,6% від їх наявної чисельності, залишаються вакантними або заміщені особами без відповідної професійної освіти. Водночас чітко відслідковується тенденція старіння кадрів. Чисельність керівників і спеціалістів у віці до 30 років зменшилася за досліджуваний період на 42,1%. Залишається високою і змінність керівників – 5,8%. Одним із резервів підвищення продуктивності праці є вдосконалення механізму господарювання та системи мате-

ріального стимулювання, в якій поєднувалися б натуральна і грошова оплати, поставлені в пряму залежність від кінцевих результатів господарювання. У результаті досягалася б висока трудова і технологічна дисципліна, що й є основою підвищення продуктивності праці.

Аналіз складу і структури сукупного доходу та його використання у селянській родині та в родині робітника промисловості показав, що перша знаходиться в гірших матеріальних умовах. Частка жителів села, які мають прожитковий мінімум удвічі менше мінімального, становить 12%, що значно перевищує аналогічний показник по місту. Жителі села поставлені в гірші умови щодо продовольчого забезпечення та доступу до культурно-побутових послуг. Таким чином, недостатня увага з боку державних органів до розвитку сільських населених пунктів є вагомим причиною старіння трудових ресурсів села та недостатнього використання всього ресурсного потенціалу сільського господарства.

Загальним для всіх видів ресурсів є питання про їх оцінку та ефективність використання. Проаналізуємо динаміку вартості ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаської області, його склад та структуру (табл. 1).

Аналіз даних табл. 1 свідчить про те, що вартість ресурсного потенціалу впродовж 2012–2016 рр. збільшилася із 21,7 млрд. грн. до 32,3 млрд. грн., або майже у півтора рази. Цьому сприяло збільшення вартості земельних ресурсів на 3,9 млрд. грн. (22,5%), необоротних активів на 1,6 млрд. грн. (92,8%), оборотних активів на 4,2 млрд. грн. (у 3,5 рази), вартості трудового потенціалу на 1,0 млрд. грн. (у 2,1 рази).

У структурі потенціалу чільне місце займає вартість земельних угідь. За досліджуваній період її частка коливалася в межах 80,3% у 2012 р. до 65,9% у 2016 р., що сталося за рахунок підвищення вартості інших елементів потенціалу. Якщо в 2012 р. у структурі ресурсного потенціалу

вартість необоротних активів становила 8,0%, то в 2016 р. вона зросла до 10,3%. Частка оборотних активів у 2012 р. становила 7,8%, а в 2016 р. вона зросла до 18,2%. Вартість трудового потенціалу має найменшу частку в структурі ресурсного потенціалу і в 2016 р. становила 5,6%.

Ресурсовіддача залежить від низки чинників, головними з яких є: раціональне співвідношення елементів у структурі ресурсного потенціалу, система управління виробництвом, упровадження ресурсозаощаджувальних технологій, урахування природних кліматичних умов [6, с. 82]. Під час формування ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств необхідно більше уваги приділяти не кількісному його нарощуванню, а якісному вдосконаленню та дотриманню раціональних пропорцій між окремими складниками.

Проаналізуємо досягнутий рівень ефективності використання ресурсного потенціалу (табл. 2).

Аналіз даних табл. 2 свідчить про зменшення ефективності використання ресурсного потенціалу. Так, якщо в 2012 р. ресурсовіддача за валовою продукцією становила 221,0 грн., то в 2016 р. – 176,2 грн., що менше на 30,3% порівняно з 2005 р. Ресурсомісткість продукції, навпаки, зросла. У 2012 р. вона становила 4,52 грн., а в 2016 р. – 5,67 грн., тобто зросла на 25,4%. Це свідчить про погіршення використання ресурсного потенціалу та створення на цій основі передумов до росту собівартості продукції (робіт, послуг).

Для забезпечення результативного процесу формування та використання ресурсного потенціалу під час його організації необхідно враховувати сукупність факторів, що впливають на нього і водночас визначають його ефективність. Основними такими аспектами є екологічний, соціальний, економічний, виробничий та фінансовий, що виступають як невід'ємні елементи системи підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу [7, с. 68].

Таблиця 1

Динаміка ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаської області та його структури, 2012–2016 рр.

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	до 2016 р., %
Грошова оцінка земельних ресурсів, млн. грн.	17412,0	18127,8	18678,4	19862,7	21328,4	122,5
Середньорічна вартість необоротних активів, млн. грн.	1727,3	1950,9	2288,5	2896,9	3330,6	192,8
Середньорічна вартість оборотних активів, млн. грн.	1698,5	1777,7	2787,9	4377,1	5888,1	346,7
Трудовий потенціал, млн. грн.	842,6	923,7	1192,2	1615,1	1797,5	213,3
Оцінка ресурсного потенціалу, млн. грн.	21680,4	22780,1	24947,0	28751,8	32344,6	149,2
Ресурсний потенціал в розрахунку на 1 га сільсько-господарських угідь, тис. грн.	9,9	10,4	11,4	13,3	14,9	150,5
Структура ресурсного потенціалу, %: сільськогосподарські угіддя	80,3	79,6	74,9	69,1	65,9	x
Необоротні активи	8,0	8,6	9,2	10,1	10,3	x
Оборотні фонди	7,8	7,7	11,2	15,2	18,2	x
Трудові ресурси	3,9	4,1	4,8	5,6	5,6	x

Джерело: побудовано на основі [9]

Таблиця 2

Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаської області, 2012–2016 рр.

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	до 2016р., %
Одержано валової продукції в розрахунку на 1 000 грн. ресурсного потенціалу, грн.	221,0	217,9	203,2	113,9	176,2	79,7
Ресурсомісткість продукції, грн.	4,52	4,59	4,92	8,78	5,67	125,4

Джерело: побудовано на основі [9]

На нашу думку, актуальною є необхідність поширення досвіду частини господарств області щодо кооперування, тобто обміну технікою чи купівлі послуг щодо технічного виконання сільськогосподарських робіт. В основі такого кооперування лежать два основні принципи: територіальної близькості та різноманітності техніки.

Висновки. Отже, проведений аналіз оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва дає підстави стверджувати про значні невикористані резерви збільшення виробництва продукції, підвищення її якості та здешевлення. Поліпшення економічної ситуації в сільському господарстві та забезпечення максимального використання його можливостей досягаються за умови раціонального

використання ресурсів на основі їх пропорційності і збалансованості.

Розроблення ефективної методики щодо формування системи управління соціально-економічною ефективністю використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств дасть змогу посилити інноваційну активність, забезпечити економічну безпеку сільгоспвиробників і, як наслідок, стати базисом для вирішення багатьох сільськогосподарських проблем. У зв'язку із цим подальші дослідження слід сконцентрувати на вдосконаленні теоретико-методологічного апарату формування системи управління соціально-економічною ефективністю використання ресурсного потенціалу господарюючих суб'єктів у сфері сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Вишневецька О.М. Формування та оцінювання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств / О.М. Вишневецька // Вісник ХНАУ. – 2007. – № 3. – С. 27–32.
2. Вініченко І.І. Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств / І.І. Вініченко, Ю.О. Сорока // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 22. – С. 34–37.
3. Захарова Е.Н. Управление ресурсным потенциалом аграрного предприятия на основе системного подхода / Е.Н. Захарова, Р.К. Бельмехов // Экономика устойчивого развития. – 2013. – № 13. – С. 127–134.
4. Капітанець Ю.О. Ефективність використання ресурсів аграрного виробництва / Ю.О. Капітанець // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 3. – С. 169–176.
5. Отман Р. Конфигурация создания ценности и управление ресурсами / Р. Отман, Н. Шиан // Стратегический менеджмент. – 2011. – № 3. – С. 169–176.
6. Осауленко О.Г. Сталий соціально-економічний розвиток: моделювання та управління / О.Г. Осауленко. – К., 2014. – 176 с.
7. Павлов В.І. Економічний потенціал регіону: діагностика і реалізація: [монографія] / В.І. Павлов, С.О. Лукін. – Луцьк: Надстир'я. – 160 с.
8. Трегобчук В. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні та практичні аспекти) / В. Трегобчук [та ін.]. – К.: Інститут економіки НАН України, 2013. – 259 с.
9. Статистичний збірник «Регіональний розвиток Черкаської області» за 2016 р. / За ред. В.П. Приймак; відп. за вип. М.Г. Литвин, Л.В. Януш. – Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2017. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ck.ukrstat.gov.ua/source/arch/2017/zb_Rr_16.pdf.
10. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Держ. ком. статистики України; ред. О.Г. Осауленко. – К.: Август Трейд, 2017. – С. 386 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Collis D.J. Research Note: How Valuable are Organizational Capabilities? // Strategic Management Journal. – 2014. – № 8. – P. 148.
12. Teece D., Pisano G., Shuen A. Dynamic capabilities and strategic management // Strategic Management Journal. – 2017. – № 18. – P. 15–30.
13. Sirmon D.G., Gove S., Hitt M.A. Resource management in dyadic competitive rivalry: the effects of resource bundling and deployment // Academy of Management Journal. – 2016. – Vol. 5. – P. 927.
14. Sirmon D.G., Hitt M.A. Managing resources: linking unique resources, management and wealth creation in family firms // Entrepreneurship Theory and Practice. – 2013. – Vol. 4. – P. 344.

Кустрич Л. А.

Уманський національний університет садівництва

ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

В статье исследованы пути формирования и повышения эффективности использования ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий. Проведен анализ оценки эффективности использования ресурсного потенциала на примере сельскохозяйственных предприятий Черкасской области. Определено, что улучшение экономической ситуации в сельском хозяйстве и обеспечение максимального использования ее возможностей достигается при условии рационального использования ресурсов на основе их пропорциональности и сбалансированности. Установлено, что разработка эффективной методики по формированию системы управления социально-экономической эффективностью использования ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий позволит усилить инновационную активность, обеспечить экономическую безопасность сельхозпроизводителей, и, как следствие, стать базисом решения многих сельскохозяйственных проблем.

Ключевые слова: управление, ресурс, потенциал, социально-экономическая эффективность, сельское хозяйство, предприятие.

Kustrich L. O.

Uman National University of Horticulture

FORMATION OF THE SYSTEM OF MANAGEMENT OF SOCIAL AND ECONOMIC EFFECTIVENESS OF USE OF RESOURCE POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Summary

In the article the ways for forming and increasing efficiency use of resource potential of agricultural enterprises. The analysis of an estimation of efficiency of use of resource potential on an example of the agricultural enterprises of the Cherkasy region, is carried out. Defined, that the improvement of the economic situation in agriculture and maximizing the use of its capabilities it is achieved with the rational use of resources on the basis of their proportionality and balance. It is established, that the development of an effective methodology on the formation of a management system social economic efficiency use of resource potential of agricultural enterprises, will allow to strengthen innovative activity, provide economic safety of agricultural producers, and, as a result, become a basis for solving many agricultural problems.

Key words: management, resource, potential, social and economic efficiency, agriculture, enterprise.

УДК 005.8

Лезіна А. В.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІННОСТІ ДЛЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ПРОЕКТІВ: МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ТА АНАЛІЗ ПРАКТИКИ

Досліджено теоретичні та прикладні аспекти забезпечення ціннісних очікувань стейкхолдерів серед вітчизняних підприємств, що здійснюють свою господарську діяльність у сфері надання послуг з електропостачання. Виокремлено наявні засоби та способи задоволення ціннісних очікувань для учасників проектної діяльності. Виявлено прогалини щодо неналежного застосування інструментального апарату забезпечення цінності.

Ключові слова: цінність, проект, стейкхолдери проекту, учасники проектної діяльності, ціннісні очікування.

Постановка проблеми. В умовах становлення проектного менеджменту, в реаліях бізнес-середовища України важливим питанням є забезпечення цінності для всіх зацікавлених сторін проекту, тому ціннісна орієнтація в управлінні проектами набуває все більшої актуальності. Відповідно, домінуючим критерієм успіху під час розроблення та реалізації проекту є забезпечення цінності для всіх його зацікавлених сторін. У складі стейкхолдерів, які посідають винятково важливе місце в процесі планування та реалізації проектів, є працівники підприємств, на яких вони виконуються. Створення, забезпечення та баланс усіх ціннісних очікувань для них спонукає до більш ефективного реалізації задуму та гарантує акумулювання цінності для інших зацікавлених сторін, таких як замовник, оточення та суспільство. Вважаємо за доцільне провести аналіз стану забезпечення ціннісних очікувань працівників підприємств, що реалізують проекти у сфері надання послуг з електропостачання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Першим видатним ученим, хто зацікавився врахуванням інтересів зацікавлених сторін в управлінні компаніями, є Р. Фрімен. У своїх працях він наголошував на підвищенні ефективності та результативності діяльності підприємств за рахунок урахування менеджерами підприємств інтересів зацікавлених сторін [1, с. 103]. Нині ця теорія широко застосовується не лише під час визначення стратегічних завдань підприємства, а й в управлінні проектами. Український учений М.І. Рич у своїх працях аналізує цінність для зацікавлених сторін у різнопланових проектах [2; 3]. Також над вивченням цього питання працюють вітчизняні науковці О.О. Безручко [4], Ю.В. Бас [5], І. Олексів та В. Харчук [6] та ін. Основний акцент у цих роботах робиться на підвищенні конкурентних

переваг та на стратегічному розвитку підприємств за рахунок стимулювання зацікавлених сторін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На нашу думку, варто звернути увагу на внутрішнє середовище проектно орієнтованих підприємств та розглянути умови забезпечення ціннісних очікувань членам проектної команди в процесі управління проектом. Цей процес є можливим за умов забезпечення та збалансованості всіх ціннісних характеристик, що призводить до отримання вчасно, належних якості та обсягу продукту проекту і безпосередньо впливає на створення цінності проекту, що в подальшому має наслідки від використання його продукту. З огляду на специфіку сфери надання послуг з електропостачання, вважаємо за доцільне зробити критичний огляд методів, інструментів та дій щодо забезпечення цінності в практиці управління проектами серед цих підприємств та виявити прогалини.

Мета статті полягає у висвітленні методичних підходів до забезпечення цінності для учасників проекту в процесі його планування та реалізації, а також проведенні аналізу стану забезпечення цінності на вітчизняних підприємствах із надання послуг електропостачання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У рамках реалізації проекту керівником підприємства (куратором) обирається кваліфікований персонал (члени проектної команди) з відповідною освітою. Специфіка надання послуг із монтажу електрообладнання та супутнього обладнання передбачає створення безпечної електроустановки, що може бути здійснено за наявності знань та досвіду всього персоналу.

З погляду класичної теорії проектного менеджменту друга фаза життєвого циклу проекту – планування та реалізація – є найбільш відповідаль-